

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАЯН, АКОРДЕОН

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Хореографія”
Спеціалізація “Народна хореографія”

Київ – 2005

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ БАЯН (АКОРДЕОН)

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність “Хореографія”
Спеціалізація “Народна хореографія”

2005

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. БАЯН (АКОРДЕОН)

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I–II рівнів акредитації, – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 12 с.

Укладач: **О. І. Гарбуз** – викладач Харківського училища культури

Рецензенти: **В. Н. Дядечко** – викладач-методист Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського
Є. Л. Ващенко – викладач-методист Харківського музичного училища ім. Б. М. Лятошинського

Відповідальний за випуск: **Т. Ф. Стронько**

Редактор: **В. Д. Мельничук**

Підписано до друку 02.12.05 р. Гарнітура Times
Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 0,75. Наклад 100 прим.

Видавництво «Нова Книга» м. Вінниця, вул. Стеценка, 46/85
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №103 від 30.06.2000 р.
Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81
E-mail: newbook1@vinnitsa.com
www.novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2005

Пояснювальна записка

“Музичний інструмент” (баян, акордеон) в училищах культури є складовою частиною професійної підготовки студентів спеціалізації “Народна хореографія”.

Мета курсу – оволодіння студентами грою на музичному інструменті в обсязі, необхідному для подальшої практичної діяльності з аматорським колективом, розвиток творчого самостійного мислення та розширення музичного кругозору.

Головними завданнями педагогічного процесу при опануванні гри на музичному інструменті повинні стати:

- формування виконавських навичок гри на баяні (акордеоні), засвоєння принципів та методів роботи з художнім матеріалом;
- закріплення та розширення основ теоретичних знань з музичної грамоти;
- опанування методики самостійної роботи з музичними творами;
- прищеплення навичок читання нот з аркуша та підбору мелодій на слух.

Даний предмет вивчається згідно з навчальним планом 72 години. За цей короткий термін викладач повинен викликати у студента професійний інтерес та любов до музики (зокрема до музичного інструмента), бажання продовжити його вивчення в подальшому самостійно. Тільки за цієї умови можливе формування творчої індивідуальності.

Студента слід постійно переконувати в тому, що мистецтво танцю неможливе без музики, а тому професійне опанування гри на музичному інструменті є необхідним, і результат навчання повинен забезпечити застосування набутих навичок у майбутній практиці.

Вивчення курсу слід вести у тісному зв'язку з предметами “Народний сценічний танець”, “Український танець”, “Композиція і постановка танцю”, “Сучасний та бальний танець”, “Історико-побутовий танець”, враховуючи можливу відповідність репертуару, який вивчається на музичному інструменті, з програмою вивчення названих спеціальних дисциплін.

Навчальна робота зі студентами планується залежно від наявності або відсутності доучилищної музичної підготовки.

Оскільки переважна більшість її не має, то семестрові вимоги програми розраховані на студентів без музичної підготовки.

Навчальна робота. Загальні методичні рекомендації.

Індивідуальний урок є основною формою навчально-виховної роботи в класі. Від його планування, організації та умілого проведення залежить успішне вирішення основних завдань програми.

На перших заняттях викладачеві слід ознайомити студента із навчальними завданнями, змістом і формою занять з предмета, контрольними вимогами по семестрах, а також визначити його музичні здібності.

Важливо також допомогти студенту скласти розклад робочого дня з виділенням певних годин для занять на інструменті, навчити його володіти раціональними і ефективними методами самостійного вивчення музичних творів. Цьому сприяє і включення до індивідуального робочого плану п'єс для самостійного вивчення.

Формуючи виконавські навички, викладач зобов'язаний добиватись їх свідомого засвоєння, пояснювати студенту мету і засоби виконання тих чи інших прийомів.

Різномісний розвиток виконавського апарату студента, підготовка його до подолання технічних перешкод у процесі вивчення художніх творів здійснюється за допомогою гам, арпеджіо, акордів, вправ, етюдів. У процесі їх виконання студенти оволодівають основними аплікатурними формулами, штрихами, динамікою.

Успішне вивчення творів значною мірою залежить від уміння читати ноти з аркуша, тому проводити цю роботу слід з самого початку навчання. Це найбільш вірний шлях розвитку музично-слухових уявлень студента, вироблення відчуття клавіатури та впевненої орієнтації в нотному тексті. До кожного домашнього завдання належить включати ознайомлення з новим нотним текстом. Матеріал для читання нот з аркуша повинен бути доступним і захоплюючим.

Гра на слух також повинна проводитись протягом усього періоду навчання, тому що ясність і точність чуття прямо впливає на виразність виконання. Враховуючи, що підбирати на слух акомпанемент значно складніше, ніж мелодію, слід ознайомити студентів із елементами та особливостями гармонічного супроводу.

Важливе значення в навчальному процесі має музичний аналіз виконуваних творів. Ця робота розширює кругозір студента, закріплює і поглиблює музичні знання, допомагає більш кваліфіковано працювати з музичним матеріалом.

Основою всієї роботи викладача зі студентом є музичний репертуар, який має бути різноманітним, доступним і цікавим, тому що інтерес до виконуваних творів стимулює роботу студента, покращує контроль за якістю звучання, активізує волю і увагу.

Викладання гри на баяні (акордеоні) повинно здійснюватись переважно на основі танцювальної музики. Включення до репертуару найбільш яскравих і характерних танцювальних мелодій дає студентові можливість уявити на конкретних зразках методику їх використання в хореографічних постановках. Виходячи з виконавських можливостей студента, музичний матеріал має бути максимально наближеним до репертуару програм предметів спеціального циклу.

Передбачається також включення до плану творів для самостійної роботи студента, що сприятиме розвитку його ініціативи та творчого самостійного мислення.

Особливого значення у становленні майбутнього хореографа набуває розвиток у нього національної свідомості, яка буде розвиватись через широке використання в репертуарі різноманітних зразків української музики. Таким чином студент буде залучатися до джерел національної культури, духовності свого народу і нести її у світ.

Варто також знайомити студента з танцювальними творами, знання яких буде потрібне у подальшій самостійній роботі.

Навчальний план курсу “Музичний інструмент”

Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин на тиждень	Всього годин	Форми контролю
III	17	1	17	Контрольний урок
IV	19	1	19	Контрольний урок
V	17	1	17	Контрольний урок
VI	19	1	19	Диференційований залік

Всього 72 години

У середині і кінці кожного семестру студент звітує про виконану роботу перед цикловою комісією на контрольному уроці.

Вивчення курсу завершується диференційованим заліком. Форму його проведення визначає циклова комісія.

Перевірка навичок читання нот з аркуша систематично проводиться викладачем на уроках. Інструктивно-технічний матеріал належить прослуховувати в кінці IV-го – V-го семестрів.

Письмовий аналіз одного з виконуваних творів студент подає як контрольну роботу, за матеріалами якої проводиться співбесіда в шостому семестрі.

Зміст і обсяг навчального матеріалу

Третій семестр

Протягом семестру студент повинен освоїти:

- три-чотири різнохарактерні п'єси з простим акомпанементом;
- один-два етюди на різні види техніки;
- гаму До мажор в одну октаву окремо кожною рукою, короткі арпеджіо та акордові послідовності правою рукою;
- хроматичну гаму правою рукою в межах однієї октави.

Зразок індивідуального плану

1. Кабалевський Д. Маленька полька
2. Штраус Й. Вальс із оперети “Циганський барон”.
3. Укр. нар. пісня “Веснянка”.
4. Рос. нар. пісня «Лебедушка».
5. Черні К. Етюд До мажор.

Контрольні вимоги:

- оцінка в середині семестру виставляється з урахуванням поточної успішності;
- на контрольному уроці в кінці семестру студент виконує: етюд і дві п'єси.

Четвертий семестр

Протягом семестру студент повинен освоїти:

- три-чотири різнохарактерні танцювальні п'єси, викладені у складнішій ритмічній фактурі (в тому числі нотами з крапкою) з різними штрихами. Одна з п'єс – для ознайомлення;
- мажорні і мінорні секстакорди і квартсекстакорди, домінант-септакорди в басовій партії;
- один-два етюди на різні види техніки;
- гаму До мажор, короткі арпеджіо та акордові послідовності двома руками, гама Соль, Фа мажор, короткі арпеджіо та акордові послідовності правою рукою;
- початкові навички читання нот з аркуша.

Зразок індивідуального плану

1. Гуммель Й. Екосез.
2. Глінка М. Полька.
3. Укр. нар. танець "Верховина".
4. Польський нар. танець "Мазурка".
5. Салін А. Етюд ля мінор.

Контрольні вимоги

На контрольному уроці в середині семестру студент виконує:

- дві п'єси (одна з них має бути підібрана на слух).

У кінці семестру:

- гаму, арпеджіо, акорди із числа пройдених, етюд і дві п'єси.

П'ятий семестр

Протягом семестру студент повинен освоїти:

- три п'єси танцювального характеру;
- один етюд;
- вивчити самостійно танець і зіграти з усною анотацією його характеру та виконавських особливостей;
- гами До-, Соль-, Фа мажор, короткі арпеджіо з дублюванням баса на сильній долі у кожному такті, акордові послідовності двома руками;
- гама ля мінор (у трьох видах), короткі арпеджіо, акордові послідовності правою рукою;
- читання нот з аркуша;
- підбір на слух мелодій та їх гармонічного супроводу.

Зразок індивідуального плану

1. Мінкус Л. Па-де-де із балету "Дон Кіхот"
2. Обробка Корецького М. Страдания.
3. Укр. нар. танець "Козачок"
4. Моцарт В. А. Полонез.
5. Шітте Л. Етюд Фа мажор.

Контрольні вимоги

На контрольному уроці в середині семестру студент виконує:

- етюд і самостійно вивчений твір.
- У кінці семестру:
- гаму, арпеджіо, акордові послідовності з числа пройдених, два твори, вивчених у класі, і один, підібраний на слух.

Шостий семестр

Протягом семестру студент повинен освоїти:

- три-чотири п'єси танцювального характеру з різною фактурою викладення (в тому числі – акомпанемент для хореографічної постановки);
- одну п'єсу для самостійного вивчення з анотацією;
- вправи на матеріалі раніше вивчених мажорних гам у різних метроритмічних і штрихових комбінаціях, короткі арпеджіо та акорди;
- мінорні гами ля, мі, ре (у трьох видах) правою рукою, короткі арпеджіо і акордові послідовності до них (ознайомлення);
- читання нот з аркуша одноголосною фактурою викладення;
- підбір на слух мелодій та їх гармонічного супроводу.

Зразок індивідуального плану

1. Андрієв Ф. Г. Піцикато.
2. Томас В. "Танец маленьких утят".
3. Молдавський нар. танець "Молдовеняска".
4. Укр. нар. танець "Метелиця".
5. Бах Й. С. Менует.

Контрольні вимоги

На контрольному уроці в середині семестру студент виконує дві п'єси, одна з яких підібрана на слух.

У кінці семестру – три п'єси (одна з них – вивчена самостійно).

Список рекомендованої літератури

1. Денисов О. Ф., Угринович В. В. Популярні мелодії для баяна або акордеона. Вип. I – К.: Музична Україна, 1988.
2. Денисов О. Ф., Угринович В. В. Популярні мелодії для баяна або акордеона. Вип. III – К.: Музична Україна, 1990.
3. Легкі п'єси для баяна / Упоряд. і переклали О.Ф. Денисов, К. С. Прокопенко. – 3-тє вид. ДМШ I–II класи – К., 1967.
4. Мясков К. О. Педагогічні п'єси. – К., 1967.
5. Популярні мелодії в перекладенні для баяна / Ред.-упорядн. І. І. Бурий, М. І. Корещький. – (Супутник учня-баяніста. Вип.5). – К., 1993.
6. Сто українських народних пісень і танців для баяна / Упоряд. та обробка М. І. Різоля. – К., 1991.
7. Агафонов О. Ф. В кругу друзей. Вып. I – М., 1980.
8. Агафонов О. Ф. В кругу друзей. Вып. II – М., 1981.
9. Агафонов О. Ф. В кругу друзей. Вып. III – М., 1984.
10. Агафонов О. Ф., Лондонов П. П., Соловьёв Ю. В. Самоучитель игры на баяне. – М.: Музыка, 1983.
11. Акимов Ю. Т., Гвоздев П. А. Прогрессивная школа игры на баяне. Ч. I. – М., 1977.
12. Акордеон в музыкальной школе. / Сост. В. Г. Грачев, А. Д. Талакин. Вып. 26 – М., 1977.
13. Акордеон в музыкальной школе. / Сост. М. А. Двилянский. Вып. 39 – М., 1981.
14. Акордеон в музыкальной школе. / Сост. С. А. Павин. Вып. 29 – М., 1978.
15. Альбом начинающего баяниста. Вып. 18 – М.: Сов. композитор, 1978.
16. Бардин Ю. В. Обучение игре на баяне по пятипальцевой аппликатуре. – М., 1973.
17. Басурманов А. П. Самоучитель игры на баяне. – М., 1988.
18. Басурманов А. П. Трёхгодовой курс обучения игры на баяне. 41. – М.: Музыка, 1965.
19. Басурманов А. П. Трёхгодовой курс обучения игры на баяне. Ч. I. – М., 1966.
20. Баян в музыкальной школе. Серия выпусков. – М., 1987–1991.
21. Баян. I клас. / Упоряд. І. Д. Алексєєв, М. І. Коряцький. Навчальний репертуар дитячих музичних шкіл. – К.: Музична Україна, 1987.
22. Баян. II клас. / Упоряд. І. Д. Алексєєв, М. І. Коряцький. Навчальний репертуар дитячих музичних шкіл. – К.: Музична Україна, 1985.
23. Бухвостов В. Г., Шахов Г. И. Баян и аккордеон в художественной самодеятельности. – М., 1980.
24. Говорушко П. И. Лёгкие пьесы для баяна – Л.: Музыка, 1967.
25. Говорушко П. И. Школа игры на баяне. – Л.: Музыка, 1969.
26. Двилянский М. А. Самоучитель игры на аккордеоне. – М., 1990.
27. Классическая и народная музыка / Сост. и переложение для баяна П. И. Говорушко. – Л., 1971.
28. Лёгкие пьесы для баяна. Вып. 4 – М., 1961.
29. Лушников В. В. Самоучитель игры на аккордеоне. – М.: Музыка, 1991.
30. Лушников В. В. Школа игры на аккордеоне. – М., 1990.
31. Мясков К. О. Детский альбом для баяна. – К., 1961.
32. Накашкин В. Д. Школа игры на готово-выборном баяне. – М., 1991.
33. Народная музыка Белоруссии в обработке для баяна и аккордеона / Сост. Н. Е. Горлов. – М., 1969.
34. Народная музыка России в обработке для баяна и аккордеона / Сост. П. П. Лондонов. – М., 1970.
35. Народная музыка Украины в обработке для баяна и аккордеона / Сост. О. Ф. Агафонов. – М., 1969.
36. Народные песни и танцы в обработке для баяна / Сост. М. М. Цыбулин. Вып. 12 – М., 1980.
37. Народные песни и танцы в обработке для баяна. Вып. 12 – М., 1980.
38. Нотный альбом баяниста / Сост. А. П. Басурманов. Вып. 1 – М., 1979.
39. Онегин А. Е. Школа игры на баяне. – М.: Музыка 1986.
40. Популярные произведения русских композиторов: Переложение для баяна / Сост. П. И. Говорушко. – Л., 1982.
41. Популярные пьесы для баяна в обработке и переложении Аз. Иванова. М.: Музгиз, 1961.
42. Репертуар аккордеониста / Сост. А. П. Басурманов. Вып. 24 – М., 1972.
43. Репертуар баяниста / Сост. А. В. Черных. Вып. 43 – М., 1976.
44. Русские народные песни и танцы в обработке для баяна / Ред.-сост. П. И. Говорушко. Вып. 1 – Л., 1967.
45. Судариков А. Ф. Исполнительская техника баяниста. – М., 1986.
46. Судариков А. Ф. Основы начального обучения игре на баяне: Метод. пособие в 2-х частях. – М., 1982.
47. Хрестоматия баяниста / Сост. и исполнит., ред. А. С. Крылусова. ДМШ 1–2 класс – 5-е изд. – М., 1985.
48. Хрестоматия баяниста / Сост. и исполнит., ред. В. Г. Грачёва. ДМШ 3–4 класс – 3-е изд. М., 1984.
49. Широков А. С. Музыка русского народного танца. – М.: Сов. композитор, 1988.